

DIPLOMÀCIA O POLÍTICA REVOLUCIONÀRIA? Carta a un camarada txecoslovac.

Lev Trotski

1 de juliol de 1929

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “¿Diplomacia o política revolucionaria? Carta a un camarada checoslovaco.”, en, *Escritos tomo I 1929-30, volumen 1*, Editorial Pluma, Bogotá, 1977, pp. 247-257.

Si la seua carta tractés principalment i exclusiva sobre problemes específics de Txecoslovàquia, possiblement m'hauria resultat difícil de respondre-la doncs que, malauradament, estic menys familiaritzat amb la situació txecoslovaca que amb la d'altres països europeus. Però la seua carta planteja una sèrie de problemes d'importància general per a l'Oposició comunista en el seu conjunt, que ja és un corrent ideològic internacional i s'està convertint en una fracció internacional.

Quin és l'origen de les nostres diferències? Notí que amb la seua declaració vostè es distancià formalment del “trotskisme”. Per descomptat, si considera que les posicions sustentades per l'Oposició són contràries al leninisme o estan equivocades, la nostra separació és políticament obligatòria i no necessita justificació.

Però la situació, tal com jo la veig, no és aqueixa. Vostè considera que allò que hom anomena “trotskisme” és, en realitat, una aplicació dels mètodes de Marx i Lenin al període contemporani. Segons diu, si vostè es distancia del trotskisme no és a causa de consideracions principistes sinó tàctiques. Per a emprar els seus propis termes: els militants del partit estan tan confosos pel fantasma del “trotskisme” que es fa necessari que, de moment, presentem les nostres posicions de manera encoberta, sense declarar obertament que són les posicions de l'Oposició d'Esquerra comunista.

No puc estar d'acord amb vostè. Aqueix mètode contradiu tota la meua experiència política. Més encara: contradiu tota la història del bolxevisme.

Es pot suposar, en efecte, que l'aparell centrista combat aferrissadament el nostre nom, no les nostres idees. Però això és subestimar l'adversari. Aquest

enfocament ignora senzillament el contingut polític del centrisme dominant, i reemplaça la política per una pedagogia barata dirigida a xiquets retardats.

Durant els darrers sis anys, la política de la Internacional Comunista virà a la dreta o a l'esquerra del marxisme. No conec una sola resolució important respecte de problemes de principis o qüestions polítiques del moment que siga correcta. Si no m'equivoque, vostè està d'acord amb aquest judici. En tots els casos, gairebé sense excepció, oposarem a la política de la Internacional Comunista una línia marxista. En cada ocasió, se la repudià posant-li el rètol del "trotskisme". Així ve succeint des de fa sis anys. De manera que el "trotskisme" deixà de ser un rètol indiferent, impregna la vida de la Internacional dels darrers sis anys. No es pot criticar els errors actuals i proposar una solució encertada sense exposar les posicions repudiades oficialment per "trotskistes". I si per raons pedagògiques, vostè es distancia verbalment del trotskisme, resta inclús el problema polític de la seua relació amb una tendència internacional específica: l'Oposició d'Esquerra. Corre el risc de caure víctima de les contradiccions de la seua posició. Una de dos: o aclareix en cada cas quina és la seua diferència amb l'Oposició d'Esquerra i la combat fraccionalment, o es veurà obligat a treure's la màscara i reconèixer que només fingia ser "antitrotskista" per tal de defensar les idees de l'Oposició d'Esquerra comunista. No sé quin de les dues variants és la pitjor.

No, en política és il·lícit jugar a l'amagatall. Ja cití en diverses ocasions i per distintes raons les paraules d'un escriptor francès: "Si hom oculta la seua ànima als altres, al final ni ell mateix podrà trobar-la." L'experiència em porta a suggerir que vostè no es guia únicament per consideracions pedagògiques les quals, ja ho diguí, no justifiquen les disfresses. En realitat, l'arrossega la seua poca disposició per a oposar-se a la opinió burocràticament obtusa del partit. En la majoria dels casos, aquesta escassa disposició és fruit d'una comprensió insuficient de la magnitud de les diferències i de la grandesa de la causa que la nostra tendència està destinada a complir.

És possible que els zig-zags del centrisme stalinista inspiren alguns la idea que la direcció oficial no és, al capdavall, tan roïna; que si s'evita fastiguejar-la massa amb una exposició massa contundent de tal o qual problema es podrà penetrar gradualment en la consciència d'amplis cercles partidaris, crear-s'hi una "base" pròpia i per fi desplegar les nostres banderes.

Aquesta concepció és totalment errònia i força perillosa. Manquem d'una base central organitzada. Només podem crear-la pas a pas, per mitjà de la nostra influència ideològica. Com més arrelada estiga la persecució al marxisme i més sufocant siga el terror antitrotskista, més ens caldrà desplegar una propaganda ferma, intransigent i audaç. El militant acorralat i espantat, però honest, només

es passarà al nostre bàndol si comprèn que es tracta d'una qüestió de vida o mort per al partit proletari. Açò suposa l'obligació de plantejar francament tots els problemes sense temor a l'"aïllament" i a un enfortiment inicial del terror de l'aparell. Qualsevol reserva, qualsevol imprecisió, qualsevol dissimulació, afavoriran el centrisme, que s'alimenta precisament de reserves, imprecisions i dissimulacions.

Radek començà sostenint que nosaltres, l'Oposició marxista, havíem de tractar d'apropar-nos als centristes per a empenyar-los cap a l'esquerra. Amb aqueix fi, començà a pal·liar les contradiccions i minimitzar les diferències. Al final s'arrossegà a quatre potes fins als centristes, amb la soga al coll, concedint que ells, i no l'Oposició, tenien raó. Una visió superficial podia portar-nos a la conclusió que les nostres diferències amb Radek només se referien a problemes tàctics interns; però des del començament no fou així. La tàctica a aplicar en el partit depèn de la línia política fonamental. En realitat, Radek mai fou en l'Oposició una altra cosa que un centrista d'esquerra. Açò no té res d'estrany. En el període 1923-1927 la direcció del Partit Comunista soviètic i la de la Internacional Comunista tingué una línia de centredreta, interrompuda únicament pel viratge zinovievista. En aqueixa època els elements de centre-esquerra gravitaven inevitablement cap a nosaltres. Però després de la destrucció del bloc de centredreta i del viratge dels stalinistes cap a l'esquerra, els centristes de l'Oposició consideren que han assolit el seu "objectiu final", i fins i tot comencen a témer que la pressió de l'Oposició d'Esquerra empenya Stalin encara més cap a l'esquerra. És per això que Radek i la resta ja comencen a defensar el centrisme oficial front a l'Oposició, i demà seran la quinta roda en la banda *dreta* del carro del bloc dominant.

Ens apropem a un problema que, em diuen, interessa profundament molts camarades de Txecoslovàquia: el problema general de la nostra relació amb els centristes i la dreta. Diuen que a Praga hi ha un filòsof que es dedica especialment als problemes d'estratègia i tàctica marxista; si bé està allunyat de l'escena política, no es priva de la diversió de rebotiga de fer reprotxes a l'Oposició, la qual, segons ell, és massa dura amb els centristes i massa blana amb la dreta.

Pot hom formular el problema de manera més pedant, inert i risible? Si algú haguera dit que, en el fragor de la lluita contra la dreta, és a dir contra els centristes i l'Oposició de Dreta, negligim la crítica a l'ultraesquerra, ho hauria comprès. Aqueixa forma de plantejar el problema, independentment de si és correcta o no en un moment determinat, té una base principista. En la lluita contra la dreta estem en un front comú amb l'ultraesquerra, i per això no ens hem d'oblidar que ens cal diferenciar-nos-en ideològicament.

Però els centristes, igual que la dreta, estan a la nostra *dreta*. En combatre el centrisme, entaulem un doble combat contra la dreta, perquè el centrisme no és sinó una forma modificada, disfressada, més enganyosa de l'oportunisme.

Si el nostre únic objectiu fos la democràcia partidària, podríem integrar un bloc amb la dreta per a combatre el centrisme burocràtic. Però aquest perill no ens aguaita a nosaltres sinó precisament als que oculten les diferències, suavitzant les contradiccions i alcen la veu en un càlid murmuri per tal d'exigir tan sols algunes "millores" en el règim partidari.

És cert que la dreta txeca no s'oposa a coquetejar amb el "trotskisme". Veja vostè, ells, partidaris de la "democràcia en el partit", s'oposen a l'arrest i exili de l'Oposició russa. Però aquesta és una posició dèbil, que no podran seguir sustentant. La lluita de classes, sobretot en una època revolucionària, és inconcebible sense arrestos, exilis i repressió en general. Però en cada ocasió cal fer-se càrrec de qui practica els arrestos, a *qui s'arresta i per què*. La clau del problema està en la línia política. Els bolxevics leninistes necessitem democràcia per a l'avantguarda proletària, com arma en la lluita contra l'oportunisme i per a preparar la revolució.

De fet, les derrotes del proletariat, en tots els països del món, culminaren en els últims anys amb nous cops contra l'Oposició d'Esquerra. La reacció burgesa i socialdemòcrata pressiona la república soviètica, debilita el Partit Comunista en tot el món i, mitjançant l'aparell stalinista, colpeja els anomenats "trotskistes". L'Oposició és un dels nusos primaris de la situació política en el seu conjunt. En la lluita contra el "trotskisme" Stalin integra un front únic amb la burgesia i la socialdemocràcia de tots els països. Les miserables calúmnies de Iaroslavski es contradiuen amb el fet viu i incontrovertible de la política mundial. No hi ha forma d'esquivar-lo. L'Oposició és una petita minoria, però representa una acumulació de l'experiència revolucionària del proletariat i un ferment per a un futur revolucionari.

Una majoria *revolucionària* només serà guanyada per la tendència que, en els moments més difícils, és capaç de romandre fidel a si mateixa. L'ala reformista-pacifista europea actual (el creixement de la socialdemocràcia, el laborisme anglès) serà destruïda, per més ajuda que li preste el comunisme oficial a la socialdemocràcia amb la seua política. La demanda de quadres amb educació ideològica i tremp revolucionari, creixerà constantment. Les masses no necessiten als que flauegen, vacil·len i es disfressen, suposadament en nom seu; els rebutjaran a penes es vegem enfront dels problemes fonamentals de la revolució.

Els plumífers de saló volen acusar-nos d'atacar en excés els centristes i ser

blans amb la dreta. Actitud bufonesca, no és cert? Justament ataquem el centrisme perquè tota la seua política de zig-zags sense principis alimenta i enforteix les tendències dretanes, no sols al si i en la perifèria del partit sinó també en el conjunt de la classe obrera.

¿Quina importància té que Stalin elimine burocràticament Tomski i Bukharin si reprimeix cada vegada més als sindicats, si *Pravda* es converteix en un òrgan al servei de la ignorància i la calúmnia, si decau l'autoritat del partit entre les masses, si augmenta la confiança dels elements burgesos?

¿Quina importància té l'eliminació de dretans i conciliadors per part de Thaelmann si tota la política del Partit Comunista alimenta la socialdemocràcia, minant en la consciència dels obrers la seua admiració i confiança en la bandera comunista?

Els Rikov, Bukharin i Tomski no posseeixen una importància independent, i tampoc els Brandler, Thalheimer, Eshcher, Kovanda, Ilekin, Neurath i la resta. L'enfortiment en el comunisme de la fracció dretana és només el reflex d'un procés més profund, de desplaçament de forces a favor de la reacció capitalista. Aquest procés s'expressa en molts fenòmens, com l'increment d'elements i actituds termidorianes en la república soviètica, el creixement dels partits de la Segona Internacional, la disminució de la influència del comunisme i l'aixafament de l'ala revolucionària, val a dir, de l'Oposició comunista.

Per descomptat, ni el Comitè Central del Partit Comunista Soviètic ni el presidium de la Internacional Comunista determinen el rumb de la història mundial. Hi ha altres factors. Però en la mesura en què les causes de les terribles derrotes sofertes en quasi tots els països del món obeeixen sense excepció als errors de la direcció, la culpa recau sobre el centrisme. Aquest és el principal enemic dins el Partit! La dreta fou expulsada, però aquesta expulsió dels conciliadors manca d'importància. La conducció del partit està en mans dels stalinistes, és a dir dels centristes. Mentrestant, prossegueixen la seua obra destruint el Partit, convertint-lo en indigne de tota confiança, soscavant el seu futur. Per això el nostre atac fonamental va dirigit contra el centrisme que és el Principal enemic dins el Partit, perquè és el que obstaculitza precisament la solució dels problemes fonamentals de la revolució. En l'URSS, la política vacil·lant del centrisme impedeix el desenvolupament econòmic, enfureix els camperols i debilita el Proletariat. En Alemanya, el centrisme és el sequaç més fidel de la Socialdemocràcia. Així, la lluita contra els centristes obeeix a les necessitats del nostre objectiu fonamental en la classe obrera: derrocar les organitzacions oportunistes i reunir la immensa majoria dels obrers entorn de la bandera comunista.

Precisament els centristes, per tal de desviar l'atenció del Partit dels problemes bàsics, dels seus errors i omissions fonamentals, redueixen, de paraula, la vida partidària a la lluita contra l'enemic "dreta", contra els grups de la dreta dins el Partit. I els centristes d'esquerra de l'Oposició o pròxims a l'Oposició volen nedar a favor del corrent i afanyar-se a vestir un camuflatge protector. En efecte, res més senzill que, en compte d'assumir la tasca de canviar el programa, l'estratègia, la tàctica i l'organització de la Internacional Comunista, ocupar-se de la "lluita contra la dreta", que és fàcil, formal, estimulada i àdhuc pagada, malgrat que la conducció d'aquesta lluita estiga en mans d'oportunistes astuts com Lozovski, Petrovski, Martinov, Kuusinen, Kolarov i la resta de la banda. No, nosaltres plantegem el problema d'una altra manera. El principal enemic en el país és la burgesia imperialista. El principal enemic en la classe obrera és la socialdemocràcia. I el principal enemic en el partit és el centrisme!

Vostè diu que, utilitzant mètodes indirectes, "acurats", el Partit Comunista de Txecoslovàquia esdevingué un partit de masses. Crec que s'equivoca. L'essència del assumpte està en la gran insurrecció revolucionària dels obrers txecs, provocada per la situació de postguerra i la desil·lusió amb la república nacional independent. Però fins i tot si reconeguem que la diplomàcia de la direcció permeté atreure al partit masses que d'altra manera no s'hagueren apropiat, hem de preguntar-nos si es tracta d'un guany o d'una pèrdua. Es diu que enguany abandonaren el partit prop de trenta mil obrers. El que es guanya fàcilment, es perd con la mateixa facilitat. No es construeix una avantguarda revolucionària amb malentesos i veritats a mitges.

Tenim un exemple d'açò, clàssic a la seua manera, en Anglaterra. L'eix de tota la política del centrisme stalinista era no permetre que els comunistes aparegueren en contraposició als reformistes per a, d'aquesta manera, crear una "base organitzativa" als sindicats i només a partir d'allí desplegar la bandera revolucionària. Ja coneix el resultat. Quan arribà l'hora del recompte, el Partit Comunista no pogué reunir més que cinquanta mil miserables sufragis.

El propi Lenin fou acusat d'oblidar-se de la dreta i d'ajudar-la en combatre els centristes d'esquerra. Jo mateix ho vaig fer més d'una vegada. Aquest, i no la revolució permanent, fou l'error fonamental del "trotskisme històric". Per tal d'arribar seriosament al bolxevisme, no amb un passaport stalinista, cal comprendre plenament el significat i la importància de l'actitud intransigent de Lenin envers el centrisme; sense això hom no pot arribar a la revolució proletària.

En conseqüència, advertisca-li al filòsof de Praga que surta a escena i formule els seus prejudicis centristes contra la línia bolxevic de l'Oposició, o calle la boca i no confonga els camarades joves amb les seues lamentacions pedants.

Creixerem ràpidament o lentament? No ho sé. No depèn únicament de nosaltres. Però creixerem inexorablement... amb una política correcta. Jo diria que les tasques pràctiques dels nostres companys txecs són aproximadament les següents:

- 1.- Publicar immediatament en idioma txec els documents més importants de l'Oposició d'Esquerra de l'últim període.
- 2.- Comprometre tots els seus esforços en la creació d'un periòdic regular.
- 3.- Començar a elaborar el programa nacional de la secció txeca dels bolxevics leninistes (Oposició).
- 4.- Donar-li una bona organització a la fracció txecoslovaca dels bolxevics leninistes.
- 5.- Participar activament en la creació d'un òrgan internacional de l'Oposició, per tal d'assolir la unitat ideològica a escala internacional.
- 6.- Aprofitar totes les oportunitats (reunions del PC, reunions de l'Oposició de Dreta, mítings obrers (per a aparèixer sense disfresses, i exposar clarament i inequívoca les seues posicions.
- 7.- Realitzar incansablement el treball educatiu, encara que només siga en petits cercles o amb individus aïllats.
- 8.- En tota acció de masses, els militants de l'Oposició han de participar en primera fila, per a demostrar en els fets la seua abnegada devoció a la revolució proletària.